

TANIELA

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

CHAPTER 1

Ena i katolu ni yabaki ni lewa i Jokimi na Tui Juta, sa lako mai o Nepukanesa na Tui Papiloni ki Jerusalemi, me vakacibi i valu kina.

² Sa qai soli Jokimi na Tui Juta o Jiova ki na ligana, kei na so nai yaya ena vale ni Kalou, ka sa kauta o koya ki na vanua o Saina ki na nona bure Kalou, ka sa kauta kina nai yaya ni vale i Jiova, ki na lololo ni nona bure Kalou.

³ A sa tukuna na Tui vei Asipinasi na turaga ni nona euniki (matanivanua), me kauti ira eso na Isireli ka so era kawa ni tui ka so era tamata turaga,

⁴ Na cauravou sa sega ni dua na tikidra e ca; sa matavinaka ka yalomatua ena vuku kecega, ka daukila ka, ka rawa ni vakamacala talega vaka vinaka, ka tamata e kilikili me mai tu ena vale ni tui, ka me rawa ni mai vakavulici ena wili vola, na volavola, kei na vosa vaka Kalatia.

⁵ A sa lewa na tui, me dua na kedra i votavota ena veisiga mai na nona kakana ka dua na medra waini mai na waini sa gunu kina o koya, ka me vakani ira tiko ka yabaki tolu ka oti me ra qai mai tu ena mata ni tui.

⁶ Ka sa kune mai vei ira na Juta, o Taniela, kei Enanaia, kei Misaeli kei Asaraia.

⁷ A sa vakayacani iratou na turaga ni matanivanua: sa vakayacani Taniela o Pelitisasari, kei Enanaia o Setareki, Misaeli o Mesaki kei Asaraia o Apeti-Niko.

⁸ Ia sa lewa oti tu e yalona o Taniela me kakua ni vakadukadukalitaki koya ena i votavota ni kakana ni tui, se ena waini e dau gunuva; sa kerea gona kina vua na nodra i liuliu, na euniki (matanivanua) me kua ni vakadukadukalitaki koya kina.

⁹ Sa qai vagolea na yalona na turaga ni euniki (matanivanua) na Kalou, me taleitaki Taniela ka lomani koya sara.

¹⁰ A sa tukuna vei Taniela na turaga ni euniki (matanivanua), "Au sa rerevaka na noqu turaga na tui; o koya sa lewa na kemudou kei na memudou; de raica o koya na matamudou ni sa ca ka vinaka na matadra na cauravou dou sa i taba vata, dou na vakavuna kina na noqu na cala vua na tui me'u na vakamatei kina."

¹¹ Sa qai tukuna o Taniela vua na dauveiqaravi, o koya ka lesia na turaga ni euniki (matanivanua) me vakaraici Taniela, kei Enanaia, kei Misaeli, kei Asaraia,

¹² "Keitou kerea mo ni yalovinaka, ka mo ni vakatovolei keitou mada na nomuni tamata me siga tini, me soli tikoga vei keitou na kakana draudrau mai na i teitei me keitou kania, kei na waidroka me keitou gunuva.

¹³ " Mo qai raica na mata i keitou, kei na matadra na cauravou era kania nai votavota mai na kakana ni tui, ka me vaka na ka o sa raica, mo qai lewa vakakina kivei keitou na nomu tamata."

- ¹⁴ A sa vakarorogo vei iratou o koya ena ka oqo, ka vakatovolei iratou me siga tini.
- ¹⁵ Ni sa oti na siga tini, na i rairai ni matadratou sa bobota vinaka ka serau, ka ca na matadra na cauravou kecega era kania nai votavota mai na kakana ni tui.
- ¹⁶ Sa qai kauta tani na dauveiqaravi na kedratou i votavota ni kakana, kei na medratou waini ka sa solia vei iratou na kakana mai nai teitei.
- ¹⁷ Sa qai solia na Kalou vei iratou na cauravou lewe va oqo, na vuku kei na kila ka; ka sa vuku o Taniela ka sa rawata me vakamacalataka nai balebale ni raivotu kecega kei na tadra.
- ¹⁸ Ni sa oti na gauna lokuci vua na tui mera kau kina vua, sa qai kauti ira yani na turaga ni euniki (matanivanua) kivei Nepukanesa.
- ¹⁹ Sa qai vakatarogi ratou o koya na tui; ni sega tale e dua na tamata me kunei me tautauvata kei iratou o Taniela, o Enanaia, o Misaeli kei Asaraia; o koya oqo e ratou sa na mai veiqaravi kina vua na tui.
- ²⁰ Ena vuku kecega kei na kila ka sa tarogi ratou kina na tui, a sa raica ni ratou sa vuku cake vakatini vei ira kecega na daucaka mana, kei ira na dauvakarai mata ki lomalagi era tiko ena nona matanitu taucoko.
- ²¹ A sa tomana tikoga o Taniela na nona veiqaravi ka yacova nai matai ni yabaki i Sairusi na tui.

CHAPTER 2

Ena i karua ni yabaki ni lewa i Nepukanesa sa tadra e dua na tadra o Nepukanesa, sa rui lomaleqataka vakalevu na yalona ka sa sega ni moce rawa kina.

² Sa qai vakarota na tui mera kacivi mai na daucaka mana, kei ira na dauvakarai mata ki lomalagi, kei ira na daukila ka vakatevoro, kei na kai Kalatia, me ra mai vakatakila vua na tui na nona tadra. Era sa qai lako mai ka mai tu ena mata ni tui.

³ Sa qai tukuna vei ira o koya na tui, "Au a tadra e dua na tadra ka sa rui ririko kina vakalevu na yaloqu, ka'u via kila na tadra oqo."

⁴ Era sa qai tukuna vua na tui o ira na kai Kalatia ena vosa vaka Aramea, "Mo ni bula na tui, ka sega ni mudu! Mo ni tukuna mai na tadra vei keimami na nomuni tamata, keimami na qai vakatakila yani na kena i balebale."

⁵ Sa qai tukuna na tui vei ira na kai Kalatia, "Ena sega ni veisau noqu lewa: kevaka dou sega ni vakatakila vei au na tadra, kei na kena i balebale, dou na musumusuki vakalalai, kei na nomudou veivale ena benuci mei benubenu."

⁶ "Ke dou na tukuna vei au na tadra kei na kenai balebale, dou na ciqoma mai vei au eso na nomudou i loloma, kei nai lavo ka na soli vei kemudou eso nai tutu dokai: O koya oqo mo dou tukuna vei au na tadra kei na kena i balebale."

⁷ Era sauma lesu tale vua na tui, ka vaka, "Oi kemuni na tui mo ni tukuna mai vei keimami na nomuni tamata na tadra, keimami na qai rawa ni vakatakila na kena i balebale."

⁸ Sa qai tukuna na tui, "Au sa qai kila dina ni o kemudou dou sa via vakabalavutaka ga na gauna, baleta ni dou sa raica na noqu vakatulewa e sega ni veisau:

⁹ "Kevaka dou sega ni vakatakila vei au na tadra, sa dua na lawa sa vakaturi baleti kemudou! Ni dou sa vakarautaka na vosa lasu ka ca mo dou tukuna vei au, me yacova ni sa veisau na gauna. O koya oqo mo dou tukuna mada mai na tadra, au sa na kila kina ni dou rawa ni vakamacalataka na kena i balebale."

¹⁰ Era sa qai tukuna tale na kai Kalatia, "Sa sega ni rawa ni dua na tamata e vuravura me rawa ni vakamacalataka na ka o ni gadreva; o koya oqo ena sega ni rawa ni dua na tui, se

dua na turaga, se dua na dau lewa me taroga tu e dua na mataqali taro vakaoqo vua e dua na daucaka mana, se dua na daurai mata ki lomalagi, se dua vei ira na kai Kalatia.

11 "Sa dua na taro dredre o ni taroga tiko na tui, ena sega ni dua me na rawa ni sauma vei kemuni na tui, vakavo ga vei ira na veikalou, ni ra sega ni tautauvata kei na tamata."

12 Ni sa rogoca na tui, sa qai cudru ka katakata vakalevu sara, ka solia nai vakaro me ra sa vakamatei taucoko na tamata vuku e Papiloni.

13 Sa vakau yani na lewa oqo ka sa tekivu mera sa vakamatei na tamata vuku; ka ra sa lako me ratou la'ki laurai mai o Taniela kei iratou nona i lawalawa, me ratou sa na mai vakamatei talega. Na Kalou Sa Vakatakila Na Tadra I Nepukanesa

14 Sa qai vosa vakamalua ka vakayalomatua o Taniela vei Erikoki na Kapiteni ni valu ni tui, o koya ka talai tiko yani me vakamatei ira na tamata vuku e Papiloni;

15 Ka tukuna vei Erioki na Kapiteni ni valu ni tui, "A cava sa rui totolo kina na lawa vakaturi mai vua na tui?" Sa qai vakamatatataka na lewa o Erioki vei Taniela.

16 Sa qai lako o Taniela vua na tui ka kerea me solia tale mada ga vei koya e dua na gauna, me rawa kina vua me na vakamacalataka vua na tui nai balebale ni tadra.

17 Sa qai lako o Taniela ki na nona vale ka tukuna na veika oqo vei Enanaia, kei Misaeli kei Asaraia, ratou na nona i tokani,

18 Ka me ratou kere loloma talega vua na Kalou ni lomalagi ena vuku ni ka vuni oqo, me ratou kakua ni mate vata, kei ira kece na tamata vuku e Papiloni.

19 Sa qai vakatakilai na ka vuni oqo vei Taniela ena raivotu ena bogi. Ka sa vakavinavinaka vua na Kalou ni lomalagi o Taniela.

20 Sa qai tukuna o Taniela: "Me vakalagilagi tikoga na yaca ni Kalou me sega ni mudu, ni sa nona ga na vuku kei na kaukauwa.

21 Sa veisautaki na gauna kei na yabaki; e veiveisautaki ira na tui ena nodra veiliutaki; e solia na yalomatua vei koya sa vuku kei na kila ka vei koya sa rawa ni vulica na ka.

22 E dau vakatakila na veika titobu ka vuni tu; ka kila o koya na ka e vakayacori ena butobuto, o koya na vuni rarama.

23 "Au vakavinavinakataki Kemuni ka vakacerecerei kemuni ni o Kemuni na nodra Kalou na neimami qase; o ni solia vei au na yalomatua kei na kaukauwa, ka o ni vakaraitaka vei au naka keitou kerea vei kemuni, kei na nomuni vakatakila mai vei keitou na ka sa gadreva na tui."

24 Sa yacova mai na gauna me sa lako kina o Taniela vei Erioki, o koya sa lesia na tui me vakamatei ira na tamata vuku e Papiloni. Sa lako ka tukuna vua: "Mo kakua ni vakamatei ira na tamata vuku e Papiloni; mo kauti au ga vua na tui, au na la'ki vakamacalataka vua nai balebale dina ni nona tadra."

25 E rau sa qai cavu tu ka lako vua na tui, sa qai vosa o Erioki ka vaka, "Au sa kunea e dua na tamata mai vei ira na bobula ni Juta, o koya e rawa ni vakamacalataka vua na tui na i balebale ni tadra."

26 Sa qai tukuna na tui vei Taniela, "Na yacana talega o Pelitisasari, o iko o rawa ni vakamacalataka vei au na noqu tadra, kei na kena i balebale?"

27 Sa qai tukuna o Taniela ni tucake tu ena mata ni tui, "Na ka vuni o ni taroga na tui, o ira na tamata vuku, o ira na dauvakarai mata ki lomalagi, o ira na daucaka mana, kei ira na daukila ka vakatevoro era na sega ni vakamacalataka rawa.

28 "Ia sa dua na Kalou mai lomalagi e dau vakatakila na veika vuni, sa vakaraitaka oti o koya vei Tui Nepukanesa na veika ena yaco mai muri. Na nomuni tadra, kei na nomuni raivotu o ni a raica ena nomuni mocemoce, sa vaka oqo:

29 "Na ka e yavalata nomuni vakasama kemuni na tui, ena nomuni mocemoce sa bale ki

na ka ena yaco mai muri; ia o koya sa vakaraitaka na ka vuni, sa vakatakila vei kemuni na ka ena yaco mai muri.

30 "Ia vei au, sa sega ni vakaraitaki vei au na ka vuni oqo baleta ni'u sa vuku cake vei ira kecega na tamata, ia sa vu ga vua na Kalou me vakaraitaka vei kemuni na tui na kena i balebale ni tadra, ka mo ni kila rawa na tui na nanuma ni lomamuni.

31 "Oi kemuni, na tui, kemuni a sarava tiko; ka raica, e dua na matakau levu! Na matakau levu oqo, na kena i rairai sa bau totoka dina, ka sa duri tu e matamuni; na kena i bulibuli e vakadomobula.

32 "Na ulu ni matakau oqo sa koula dina sara, na serena kei na ligana sa siliva, na ketena kei na sagana sa varasa,

33 "Na yavana sa kaukamea ka veimama e qele.

34 "Na gauna o ni vakasarava tiko kina, qai lutu mai e dua na vatu sa sega ni ta ena dua na liga, ka lutuka na qeteqete ni yava ni matakau, na kaukamea kei na qele, ka vorovorolaka vaka matai lalai.

35 "Na vatu levu oqo qai vorolaka talega na kaukamea, na qele, na varasa, na siliva kei na koula dina sara, ka sa yaco me tautauvata kei na qa ni sila ena rara ni sila ena vula i matua; ka sa dui cagina tani yani me sega ni qai kune tale, ia na vatu ka lutuka na matakau levu oqo, sa qai tubu cake me ulunivanua levu ka roboti vuravura taucoko.

36 "Oqo na tadra keitou na vakamacalataka vei kemuni na tui na kena i balebale.

37 "Sai kemuni na tui, na nodra tui na veitui. O koya na Kalou ni lomalagi sa solia vei kemuni e dua na matanitu, na kaukauwa, na gumatua kei na lagilagi;

38 "Na vanua kecega era tiko kina na luve ni tamata, na manumanu yava i va, kei na manumanu vuka sa solia o Koya ki na ligamuni, a sa lesi kemuni mo ni lewai ira kecega O Sai kemuni na ulu koula oqo.

39 "Ia ena taravi kemuni mai e dua na matanitu e sa na lailai sobu mai vei kemuni; ena qai dua tale nai katolu ni matanitu o koya ka varasa, ena lewai vuravura taucoko.

40 "Nai kava ni matanitu ena kaukauwa ga me vaka na kaukamea, na kaukamea sai koya sa vorolaka ka vurumemeataka na ka kecega; me vaka sa vorolaka na ka kecega oqo na kaukamea sai koya ena vurumemeataka vakakina ka vorolaka.

41 "O ni raica talega na qeteqete ni yavana kei na i qaqalo ni yavana, ni veimama e qele ka veimama e kaukamea, na matanitu oqo ena tawase; ena tikoga kina na kaukauwa mai na kaukamea, me vaka nomuni raica tiko ena kena veiwaki vata tiko kei na qele dregadregata.

42 "Me vaka sa kaukamea e dua na tiki ni qaqalo ni yavana, ka qele e dua na tikina, sa na vakakina na matanitu o ya ena dua na tikina ena kaukauwa ka dua na tikina ena voroki rawarawa.

43 "Ena nomuni a raica na kaukamea ni veiwaki vata tiko kei na qele dregadregata ena veicurumaki kina o ira kece na tamata; ia era na sega ga ni veikabiti rawa, me vaka na kena sega ni rawa ni veikabiti na kaukamea kei na qele.

44 "Ena nodra gauna na veitui oqo na Kalou ni lomalagi ena vakatura cake e dua na matanitu ka na sega ni rawa me vakarusai; na matanitu o ya ena sega ni biu me nodra na tamata tani; ena vorovorolaka ka vakaotia vakadua na veimatanitu oqo, ka na tu ga me sega ni mudu.

45 "Ena nomuni a raica tiko qai kavida mai na vatu o ya ka sega ni ta ena liga ena dua na ulunivanua, ka vorolaka vaka matalailai na kaukamea, na varasa, na qele, na siliva kei na koula " na Kalou levu sa vakaraitaka kina vua na tui na veika ena yaco mai muri. E dina na tadra, na kena i balebale ena vakayacori dina."

- ⁴⁶ Sa qai cuva vakatoboicu o Nepukanesa na Tui, ka vakarokoroko vei Taniela, ka sa vakarota o koya me ra cabora vua e dua nai madrali, kei na ka boi vinaka.
- ⁴⁷ Sa tukuna na tui vei Taniela, "Sa dina na nomu Kalou sa Kalou ni vei Kalou eso, ka sa nodra Turaga na tui, ka sa dau vakatakila na ka vuni, ni o sa vakatakila rawa na ka vuni."
- ⁴⁸ Sa qai tosoi Taniela cake na tui ka solia ki vua e levu sara nona i loloma lelevu; ka solia vei Taniela na kaukauwa me lewa na yasana taucoko vaka Papiloni ka i liuliu ni dauveiqaravi vei ira kece na tamata vuku e Papiloni.
- ⁴⁹ Sa qai kerekere o Taniela vua na tui, me ratou qarava na cakacaka vakamanitu ena yasana vaka Papiloni o Setareki, o Mesaki kei Apete- Niko; ia o Taniela sa dabeca tiko nai cewacewa ni veiliutaki ena vukuna na tui.

CHAPTER 3

Nepukanesa na tui sa cakava e dua na matakau koula, na kena cecere sa onosagavulu na kiupiti, na kena raba sa ono na kiupiti ka sa vakaduria o koya ena buca o Tura, ena yasana vaka Papiloni.

² Sa qai vakauta o Nepukanesa na tui e dua nai tukutuku mera soqoni vata mai na turaga bale, o ira na Kovana, o ira na daunilewa, o ira na tabana ni lavo, o ira na liuliu ni veitabana, o ira taucoko era vaka i tutu mera lako mai, ka mai tiko ena kena vakatabui na matakau ka vakaduria o Nepukanesa na tui.

³ Era sa qai yaco vata mai na veituraga bale, o ira na kovana, o ira na daunilewa, o ira mai na tabana ni lavo, o ira nai liuliu ni veitabana, o ira na tabana ni lawa ni matanitu, kei ira taucoko era vaka i tutu cecere, ena kena vakatabui na matakau sa vakaduria oqo o Nepukanesa na tui; era sa qai mai duri tu ena mata ni matakau levu oqo.

⁴ Sa qai kacivaka mai vakadomoilevu nona matanivanua na tui: "Vei kemuni kece sai vakaro oqo, kemuni kece na lewe ni vanua oqo, kei kemuni mai na veimatanitu ka vakarurugi tiko eke, kei kemuni kece na duidui vosavosa ka tu eke,

⁵ "Ena gauna dou sa rogoca kina na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali e vakawa, na soliteri e rorogo vata, na pakipaipi, kei na ka kecega sa rogo vinaka, mo ni qai cuva sobu ka vakarokoroko ki na matakau sa vakaduria tu oqo o Nepukanesa na tui;

⁶ "O koya ena sega ni cuva me vakarokoroko vua ena siga tikoga o ya ena biu ki na loma ni lovo bukawaqa."

⁷ Ni sa yacova mai na siga o ya, me sa rogoci kina na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali vakawa, na soliteri, kei na ka kecega sa rogo vinaka, na lewe ni vanua kece, na veimatanitu kece era tu vakavolivolita, kei na dui vosavosa, me ra cuva sobu ki na qele ka vakarokoroko vua na matakau sa vakaduria o Nepukanesa na tui.

⁸ O koya oqo ena siga o ya, eso vei ira na kai Kalatia era lako mai ka beitaki ira na Jiu.

⁹ Era tukuna vua na tui o Nepukanesa, "mo ni bula na tui, ka sega ni mudu!

¹⁰ "Oi kemuni na tui o ni a vakarota vei ira kece na tamata ni ra rogoca na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali vakawa, na soliteri, na pakipaipi kei na ka kecega sa rogo vinaka, me ra cuva sobu ka vakarokoroko ena matakau koula;

¹¹ "O koya ena sega ni cuva ka vakarokoroko me na biu kina lovo bukawaqa.

¹² "E tiko eke eso na Jiu o ni a lesia me ra qarava na cakacaka ni yasana o Papiloni: O Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko; oiratou na tamata oqo, kemuni na tui, ratou sega ni bau dokai kemuni. E ratou sega ni bau via qarava nomuni Kalou, ratou sega ni via vakarokoroko vua na matakau koula o ni vakaduria."

¹³ Sa qai curumi Nepukanesa e dua na cudru katakata, ka vakarota me ratou kau mai vua

o Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko. Era sa qai kauti iratou mai vua na tui.

14 Sa vosa vei iratou o Nepukanesa, ka vaka, "e dina na ka au rogoca baleti kemudou, Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko, ni dou sega ni via qarava na noqu Kalou, kei na nomudou sega ni via vakarokoroko talega vua na matakau koula au vakaduria?"

15 "Dou rogoca mada, kevaka dou na vakarau tu ena tiki ni siga dou na rogoca kina na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali vakawa, na soliteri, na pakipaipi, kei na ka kecega sa rogo vinaka mo dou na qai cuva sobu, ka vakarokorokotaka na matakau ka'u sa cakava oqo ena vinaka! Ia kevaka dou na bese ni vakarokorokotaka ena tiki ni siga o ya, dou na biu ki na loma ni lovo bukawaqa. O cei na Kalou me na vakabulai kemudou mai na ligaqu?"

16 O Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko e ratou sa qai vosa vua na tui, "Kemuni Nepukanesa, sa sega tale na betena vei keitou me keitou na vakamacala vei kemuni ena vuku ni ka oqo.

17 "Ke sa vakaoqori, o Koya na neitou Kalou keitou qarava sa rawata me vakabulai keitou mai na ligamuni, na tui.

18 "Ia kevaka e sega, mo ni kila, oi kemuni na tui, keitou na sega ni na qarava nomuni Kalou, se me keitou vakarokoroko vua na matakau koula o ni sa vakaduria."

19 Sa qai cudru vakalevu sara o Nepukanesa, ka sa damudamu vakalevu na matana ni raici iratou o Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko ka sa vakarota me vakatakataki vata vitu na lovo, me toso cake na kena katakata mai na kena dau waqa e liu.

20 Sa vakarota vei ira nona tamata kaukauwa ni vala ka ra lewena tu nona mata sotia me ra vesuki Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko, me ratou qai biu ena loma ni lovo bukawaqa.

21 E ratou sa qai vesuki vata kei na nodratou i sulu e sau, nodratou i sulu e loma kei na nodratou i sulu tale so, e ratou sa qai biu ki na lovo bukawaqa.

22 Ena vuku ni nona i vakaro na tui sa rui kaukauwa, kei na kena vakatakataki vakavitu na lovo, na yameyame ni buka kei na katakata ni lovo e vakamatei ira tale na sotia era biuti iratou o Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko ki na loma ni lovo.

23 E ratou sa qai biu sobu ki na lovo bukawaqa na lewe tolu oqo o Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko ni ratou vesuki tu vakaukauwa.

24 Ni dabe tiko na tui o Nepukanesa ena nona i dabedabe, e kurabui na matana ka tucake, ka tukuna vei ira na nona lewe ni matabose cecere, "Eda a sega beka ni biuta e lewe tolu ena loma ni lovo?" Era tukuna vua na tui, "E dina e ratou lewe tolu."

25 "Dou raica mada!" e tukuna, "au raica e lewe va na tamata e ratou sa sereki tu, ka lako voli ena loma ni lovo bukawaqa; e sega ni bau vakacacani na yagodratou, na kena i rairai nai ka va ni tamata sa vaka na Luve Ni Kalou."

26 Sa qai toro mai o Nepukanesa ki na gusu ni lovo ni bukawaqa, ka tukuna i Setareki, Mesaki, kei Apeti-Niko. "Oi kemudou na tamata ni Kalou cecere, dou lako mai tuba, ka lako mai ki ke." E ratou sa qai lako tani mai ena loma ni lovo bukawaqa.

27 Era sa qai soqoni vata mai na turaga bale, na Kovana, kei ira na daunilewa, na tabana ni lavo, tabana ni lawa, kei ira nai liuliu ni veitabana, ka ra sa vakadikevi iratou na lewe tolu oqo, sa sega ni kama na yagodratou ena bukawaqa, se boi qesaqesa na uludratou, se me kama e dua na tiki ni nodratou i sulu, se me boi kamakama na yagodratou.

28 Sa qai tukuna o Nepukanesa, "Me vakacautaki na Kalou i Setareki, Mesaki, kei Apeti-Niko, o koya sa tala mai nona agilosu ka vakabulai iratou nona tamata e ratou vakararavi vua, e ratou coqa nai vakaro ni tui, meratou solia na yagodratou se vakarokoroko vua e dua tale na Kalou, na nodratou Kalou duadua ga!

29 "O koya oqo au sa vakatura e dua na lawa, kevaka e dua na lewe ni vanua eke se mai

na veimatanitu, se na duidui vosavosa me vosa vakacataka na Kalou i Setareki, Mesaki, kei Apeti- Niko ena musuki vakalalai, kei na nona vale ena vukici mei benubenu baleta ni sega tale ni dua na Kalou me rawa ni veivakabulai mai na vanua vaka oqo."

³⁰ Na tui sa qai tosoya cake na nodratou i tutu o Setareki, Mesaki kei Apeti-Niko ena yasana o Papiloni.

CHAPTER 4

O Nepukanesa na tui, Vei ira kece na tamata, na vei matanitu, kei na duidui vosavosa era tiko e vuravura taucoko: me vakalevutaki vei kemuni na vakacegu.

² Au nanuma ni vinaka cake me vakaraitaki yani nai vakatakilakila e veivakakurabuitaki e vakayacora vei au na Kalou Cecere Sara.

³ Sa rui ka cecere na nona i vakatakilakila, ka sega ni vakamacalataki rawa na Nona veivakurabuitaki Na Nona matanitu e sega ni mudu, kei na Nona lewa mai na dua nai tabatamata ki na dua na i taba tamata.

⁴ Oi au, o Nepukanesa, au a dau tiko vakacegu ena noqu vale, ka vakasaututaki tiko ena noqu i tikotiko vakatui.

⁵ Au raica e dua na tadra ka vakarerei au vakalevu, na noqu vakanananu ena noqu i mocemoce kei na raivotu au a raica sa vakararawataki au sara vakalevu.

⁶ O koya oqo au sa vakatura kina e dua na lewa, me ra kau taucoko mai vei Au na tamata vuku e Papiloni, de rawa me ra kila ka vakamacalataka nai balebale ni tadra.

⁷ Era sa qai lako mai na daucaka mana, na dau vakarai mata ki lomalagi, o ira na kai Kalatia, kei ira na dauparofisai lasu ka'u vakamacalataka na tadra; ia na kena i balebale ga e sega ni dua me vakamacalataka rawa.

⁸ Ia, ni ra sa oti kece sa qai lako mai vei au o Taniela na yacana o Pelitisasari, me vaka na yaca ni noqu Kalou; (e tiko vua na yalo ni Kalou Tabu) au qai cavuta vua na noqu tadra ka vaka:

⁹ "Pelitisasari, na nodra turaga na daucaka mana, au sa kila sa tiko kei iko na Yalo ni Kalou Tabu, ka sa sega ni dua na ka vuni me dredre vei iko, mo vakamacalataka mada vei au na raivotu ni noqu tadra au a raica, kei na kena i balebale.

¹⁰ "Sa vakaoqo na raivotu ka'u a raica ena noqu i mocemoce: 'Au a vakararai tiko, ka raica, e dua na vunika sa tu donu ena loma i vuravura, na kena balavu sa ka vakaitamera.

¹¹ Sa tubu na vunika me kaukauwa sara; na kena balavu sa tarai lomalagi yani, na yasai vuravura cava ga era na rawa ga ni raica.

¹² Na drauna sa bau rairai totoka dina, ka sega ni wili rawa na vuana, ka tiko vua na kakana e rauta taucoko na tamata; era vakaruru tu e rukuna na manumanu yava i va ni vanua, na manumanu vuka ni maliwa lala e ra ro e na vei tabana, na tamata kece kei na ka bula kece era kana tiko mai kina.

¹³ "Au a raica ena noqu raivotu ena noqu i mocemoce, ka raica sa dua nai vakatawa yalosavasava sa lako sobu mai lomalagi.

¹⁴ A sa kaci vakadomoilevu ka vaka: 'Musuka sobu na vunika ka taya laivi na veitabana kece, me kurei laivi na drauna ka viritaki laivi na vuana kece, me kua tale ni dua na manumanu yava i va kei na manumanu vuka me tiko kina.

¹⁵ Me biu laivi tu ga na vu ni wakana kina qele, me vesuki ena dua na wa kaukamea ka varasa, ka me biu tu ena veico drokadroka vinaka ka me vakasuasua tu ena tegu ni lomalagi, ka me kania vata kei na manumanu yava i va na co ni vanua.

¹⁶ Me kakua ni tiko vua na yalo ni tamata, me soli vua na yalo ni manumanu yava i va, ka me na lako curuma oti e vitu na gauna.

¹⁷ 'Ni sa nodra lewa oqo nai vakatawa, kei na veivosa era cavuta o ira na yalosavasava, me rawa ni ra kila o ira na bula ni o Koya Sa Cecere Sara e lewa na matanitu ni tamata, ka sa solia vua sa Lomana kina, ka kitaka me rauta na tamata kecega.'

¹⁸ "Na tadra oqo, oi au o Nepukanesa na Tui, au raica oqo Pelitisasari, mo vakamacalataka na kenai balebale, ni o ira kece na tamata vuku ena noqu matanitu era sega ni rawa ni vakatakila vei au nai balebale ni tadra; ia o iko o na rawata, ni sa tiko kei iko na Yalo Ni Kalou Tabu."

¹⁹ O Taniela, na yacana o Pelitisasari, e a kurabui vakalailai mada, e veiba nona vakasama. Sa qai vosa mai na tui, ka vaka, "I Pelitisasari me kua ni vakaleqai iko na tadra se na kena i balebale." E qai sauma o Pelitisasari ka vaka, "Noqu turaga, me yacovi ira ga sa cati kemuni na tadra oqo, kei na kena i balebale vei ira ga na kemuni meca!

²⁰ Na vunika o ni a raica sa tubu ka kaukauwa, ka yacovi lomalagi na kena balavu ka rawa me raica kece mai o vuravura.

²¹ Na drauna e totoka vakaoti kei na vuana e sega ni wili rawa, ka sa tiko kina na kakana e rauta kece na tamata, ka ra dau vakacegu e rukuna na manumanu vuka kecega.

²² Sai kemuni, na tui, ka sa tubu me kaukauwa mai; na nomuni cecere sa levu ka robota na lomalagi, kei na nomuni lewa sa yacova nai yalayala kei vuravura.

²³ O ni sa raica na tui ni sa dua nai vakatawa, ka yalosavasava sa lako sobu mai lomalagi, ka tukuna, 'Musuka sobu na vunika ka vakarusa sara, ia mo laiva tu ga na wakana kina qele, mo vauca ena i vesu kaukamea kei na varasa ka biu tu ena veico drokadroka; ka me tauca tu na tegu ni lomalagi, ka me tautauvata kei na manumanu yava i va ni vanua, me yacova ni sa curuma oti e vitu na gauna';

²⁴ Oqo na kenai balebale kemuni na tui, ia na ka oqo sa vakarota sara ga o Koya sa Cecere sara, ni na yacovi kemuni noqu turaga na tui:

²⁵ Oi kemuni o ni na biu tani mai vei na tamata, o ni na dau tiko vata kei ira na manumanu yava i va ni vanua, ka ra na vakani kemuni ena co me vaka o ni sa bulumakau. E na vakasuasuatiki kemuni na tegu ni lomalagi, me oti mada e vitu na yabaki, me yacova ni o ni sa qai kila ni sa lewa o Koya sa Cecere sara na matanitu ni tamata, ka sa solia vua sa digitaka.

²⁶ Ni sa vakarota me laivi tu ga na waka ni vunika, ena vakasukai tale vei kemuni na nomuni matanitu, ni o ni sa qai rawa ni kila ni o Lomalagi e lewa na ka kecega.

²⁷ O koya oqo, kemuni na tui, mo ni rogoca mada na noqu i vakasala vei kemuni; mo ni muduka laivi na nomuni i valavala ca ka kitaka ga na i valavala dodonu, kei na nomuni cakacaka ena nomuni vakaraitaka na yalololoma vei ira na dravudravua. Ena rawa talega ni vakabalavutaki kina na nomuni tubu cake."

²⁸ Sa yaco kece na ka oqo vei Nepukanesa na tui,

²⁹ Ni oti e tinikarua na vula sa qai gade ka tayabe voli o koya ena vale levu vakatui e Papiloni.

³⁰ Ka sa tukuna na tui, "Sa sega beka ni o Papiloni levu oqo, ka'u sa tara ga oi au me vale levu vakaturaga ni matanitu ena noqu kaukauwa ka me sa rogo kina na yacaqu?"

³¹ Ni se vosa tikoga o koya na tui, sa rogo mai Lomalagi e dua na domo: "I Nepukanesa na tui, mo rogoca oqo: na matanitu sa na kau tani mai vei iko!

³² O na biu tani mai vei ira na tamata, o na qai la'ki tiko vata kei ira na manumanu yava i va ni vanua. Era na vakani iko me vaka na bulumakau; me yacova ni sa oti e vitu na yabaki, me yacova ni o sa qai kila o Koya sa Cecere sara sa lewa na matanitu ni tamata;

ka solia vua sa digitaka o Koya."

³³ Ena gauna vata tikoga o ya, sa vakayacori kina vei Nepukanesa na vosa mai Lomalagi; sa biu tani mai vei ira na tamata ka la'ki kana co me tautauvata kei na bulumakau; na yagona sa suasua ena tegu mai Lomalagi, kei na uluna sa tubu cake me vaka na vuti ni ikeli, kei na i taukuku ni ligana kei na yavana sa vaka nai taukuku ni manumanu vuka lelevu.

³⁴ Ni sa qai oti na gauna, oi au o Nepukanesa, au sa qai tacake ki Lomalagi, ni'u sa qai vakilai au tale mai; au sa qai vakavinavinakataki Koya sa Cecere sara, au laveti Koya ka vakalagilagi Koya ni sa bula ka Sega ni mudu: na Nona lewa sa sega ni yalani rawa, kei na Nona matanitu mai na dua nai taba tamata ki na dua nai taba tamata.

³⁵ O ira na lewe i vuravura e ka wale tu ga vua; na veika e cakava me vaka ga nona lewa vei ira mai lomalagi, kei ira talega e vuravura. E sega ni dua me na tarova na ligana se tukuna vua, "A cava o sa cakava kina?"

³⁶ Ena gauna vata tikoga o ya sa qai lesu mai noqu vakasama kei na lagilagi ni noqu matanitu, sa lesu tale mai na noqu i ukuuku vakatui, kei ira noqu lewe ni bose era sa mai qaravi au tale, kei ira noqu daunivakasala; sa vakataudeitaki tale noqu matanitu, ka sa vakaikuritaka vei au na veika au taukena.

³⁷ Oi au, o Nepukanesa, au vakacaucautaka, au rokova ka'u doka na Tui kei Lomalagi, na Nona cakacaka e laurai ga kina na dina, na Nonai valavala e dodonu. O ira era dau via vakaraitaka nodra dokadoka, o koya e rawa ni vakamalumalumutaki ira sobu.

CHAPTER 5

O Pelisasari na tui sa cakava na magiti levu vei ira nona tamata turaga e lewe dua na udolu, ka sa gunu waini ena matadra na lewe udolu o koya.

² Ni sa tovolea na waini, sa qai vakarota o Pelisasari, me kau mai na bilo koula kei na bilo siliva ka kauta mai na vale tabu mai Jerusalemi o Nepukanesa na tamana; ka me ra gunu mai kina na tui, na nona tamata turaga, kei ira na watina dina, kei na watina lalai.

³ Era sa qai kauta mai na bilo koula ka kau mai na vale tabu ni vale ni Kalou mai Jerusalemi, ka sa gunu kina na tui, kei na nona vei turaga bale, kei na watina dina, kei na watina lalai.

⁴ Era gunuva na waini, ka vakavinavinakataka nodra kalou koula, na kalou siliva, na kalou varasa, na kalou kaukamea, na kalou kau, kei na kalou vatu.

⁵ Ena gauna vata tikoga o ya sa rairai nai qaqalo ni liga ni tamata sa volavola ki nai botani lase ni lalaga ni vale levu ni tui ka me donua nai tutu ni cina; e raica o koya na tui ni dua ga na tiki ni liga e volavola.

⁶ Sa veilecayaki mai na matana na tui, ka sa leqa mai na lomana, sa malumalumu mai nai sema ni nona sui taucoko, ka sa sega ni tarova rawa kina na sautanini ni duruna.

⁷ Sa qai kacivaka yani e cake na tui, mera la'ki kau mai na dauvakarai mata ki lomalagi, na kai Kalatia, na parofita vakailasu, sa tukuna na tui vei ira na tamata vuku e Papiloni, "O koya ena wilika rawa na volavola oqo, ka tukuna vei au na kena i balebale ena vakaisulutaki ena i sulu lokaloka ka na vakaitaubetaki e domona na i taube koula; ena lesi talega me kenai katolu ni lewa na matanitu."

⁸ Era sa qai lako kece mai nona tamata vuku na tui, ia e sega ni bau dua vei ira me wilika rawa na ka sa volai, se me vakamacalataka vua na tui na kena i balebale.

⁹ Sa qai toso cake ga na nona rere o Pelisasari na tui, ka sa qai veilecayaki vakalevu sa ra na matana, kei ira nona turaga bale ra sa wanono balavu.

- 10** Ena vuku ni nona vosa na tui kei na nona turaga bale, sa curu mai kina o koya na ranadi ki na kana magiti oqo. Sa tukuna na ranadi, "Vua na tui, Mo ni bula na tui, ka sega ni mudu! Mo kakua ni yalolailai, se mo rere.
- 11** "Sa tiko e dua na tamata ena nomu matanitu sa tiko kei koya na Yalo ni Kalou Tabu. Ena gauna i tamamu sa kune vua na rarama, na yalomatua, na kila ka me vaka nodra lesi koya me nodra i liuliu na dau caka mana, na dauvakarai mata ki lomalagi, na kai Kalatia kei ira na parofita vakailasu.
- 12** "Ka ni sa tiko vua e dua na yalo e uasivi cake, kei na vuku kei na yalomatua, kei na vakamacalataka na tadra, na tamata ka tiko vua na ka oqo, ka yacana talega o Pelitisasari me kacivi mada mai o koya, me mai vakamacalataka na volavola oqo."
- 13** Sa qai kau mai vua na tui o Taniela. Sa tukuna vua na tui, "O iko o Taniela e dua vei ira na Juta ka kauta mai vakabobula o tamaqu na tui o Nepukanesa?
- 14** "Au sa rogoca na kemu i tukutuku ni dau tiko vei iko na Yalo Ni Kalou, na kena rarama, na yalo ni kila ka kei na yalomatua e uasivi sara.
- 15** "O ira na dauvakarai mata ki lomalagi, na tamata vuku, era lako mai ki vei au, me ra mai vakamacalataka nai balebale ni volavola oqo ka sega sara ga ni bau dua vei ira me kila, me rawa ni vakamacalataka vei au.
- 16** "Au sa dau rogoca na kemu i rogorogo, ni o dau rawa ni vakamacalataka na tadra kei na veivosa dredre oqo kevaka mo rawa ni vakamacalataka na volavola, ka rawa talega mo wilika vei au, o na vakaisulutaki ena i sulu lokaloka, ka vakaitaube na domomu ena i taube koula, ka rawa talega mo dua vei iratou na lewe tolu e ratou lewa na matanitu."
- 17** Sa qai tukuna o Taniela vua na tui, "Nai loloma oqori me nomuni ga, se mo ni solia vua tale e dua ia na volavola oqo au na wilika vei kemuni, ni oti au na qai vakamacalataka na kena i balebale.
- 18** "Oi kemuni na tui, na Kalou Cecere sara sa solia vei Nepukanesa na tamamuni e dua na matanitu vakatui lagilagi ka dokai.
- 19** "Ena vuku ni tutu vakatui e soli vua, era rerevaki koya kina na lewe ni vanua, na veimatanitu, kei na dui vosavosa. o koya e vinakata me vakamatea e vakamatea, o koya ga e vinakata me vakabula; o koya ga e vinakata me lesia e lesia; o koya ga e vinakata me vakasivoya e vakasivoya.
- 20** "Ia ni sa via vakalevulevui koya o koya, ka sa yacovi koya mai na dokadoka, sa qai yaco vua me kau tani mai ena nona i tutu vakatui, ka ra kauta tani mai vua na veika edau lagilagi tu kina.
- 21** "Sa qai vakatalai tani mai vei ira na tamata, ka sa soli talega vua na yalo vakamanumanu, ka sa dau laki tiko vata kei ira na asa kila. Era vakani koya me vaka na bulumakau, ka sa suasua na yagona ena tegu ni lomalagi, me yacova ni sa qai kila o koya na Kalou Cecere sara, sa lewa na matanitu ni tamata, ka solia vua na digitaki o koya.
- 22** "Ia oi kemuni na luvena, Pelisasari, o ni sega ni bau via yalomalumalumu, e dina mada ga ni o ni kila kece tiko na veika oqo.
- 23** "Ka o ni sa rui vakacecerei kemuni cake mai vei koya na Kalou ni lomalagi. o ni qai kauta mai nai yaya mai na vale tabu mai Jerusalemi mo ni mai gunu waini kina kei ira na nomu turaga bale, na watimu dina, kei na watimu ni lalai, ka o ni qai vakacautaka na kalou siliva, kalou koula, kalou varasa, kalou kaukamea, kalou kau, kei na kalou vatu ka ra sega ni bau rogo se rai se kila na ka; ia na Kalou ka taura tiko nomu i cegu, ka lewa nomu bula, o qai sega mada ga ni bau dokai Koya se laveti Koya.
- 24** "Na i qaqalo ni liga sa vola na ka sa volai, tu oqo, e talai mai Vua.
- 25** "Oqo na vosa sa volai: MINI, MINI, TIKELI, UFASINI.

- ²⁶ "Oqo nai balebale ni veivosa, MINI: Na Kalou sa wilika tiko nomuni matanitu, ena vakaotia;
- ²⁷ "TIKELI: O ni sa vakarautaki e nai vakarau ni bibi, ka o ni sa kune mo ka mamada sara;
- ²⁸ "PIRESI: Na nomuni matanitu ena wasei, ka sa soli vei ira na kai Mitia kei ira na kai Perisia."
- ²⁹ Sa qai vakarota o Pelisasari; me vakaisulutaki o Taniela ena i sulu lokaloka ka me vakaitaube na domona e nai taube koula, ka kacivaka ni o Taniela ena dua vei iratou ena lewa na matanitu.
- ³⁰ Ena bogi tikoga o ya e vakamatei kina o Pelisasari, na nodra tui na Kalatia.
- ³¹ Ka sa taura o Taraiasi na kai Mitia, ka vakabauti ni sa yabaki onosagavulu ka rua.

CHAPTER 6

Sa vinakata o Taraiasi me lesia e le dua na drau ka ruasagavulu era turaga, me ra lewa na matanitu taucoko;

² Mai vei ira kece oqori sa qai lesi e lewe tolu, me ra na vakarorogo kece kina vei turaga ni matanitu; O iratou na lewe tolu oqo me ratou na monataka na cicivaki ni matanitu, e dua gona vei iratou na lewe tolu o Taniela.

³ O Taniela e kilai tani mai vei ira kece na veituraga ka ra i liuliu ni matanitu, ena vuku ni sa tiko vua na yalo e uasivi cake; ka sa nanuma na tui me sa lesi koya me sa lewa na matanitu taucoko.

⁴ Era sa qai vakasaqara na turaga lelevu kei ira na turaga lalai e dua na vanua me cala kina ena ka ni matanitu me rawa ni ra vesuki koya kina; ia ka ra sega sara ga ni bau kunea e dua na vanua me cala kina, ni sa rui yalodina; e sega sara ga ni laurai vua me dua nona malumalumu, se me cala me rawa ni ra beitaki koya kina.

⁵ Era sa qai bose ka tukuna, "Ena sega ni rawa ni da beitaki Taniela me dua nona cala, na vanua ga eda rawa ni beitaki koya kina o ya na nona qarava tiko nona Kalou."

⁶ Era sa qai lako kece vua na tui o ira na turaga lelevu kei ira na turaga lalai, ka ra tukuna vua: "Mo ni bula naTui Taraiasi, ka sega ni mudu!"

⁷ "O ira kece nomuni turaga lelevu ni matanitu, kei ira nai liuliu ni veitabana, kei ira na lewe ni matabose e cake, kei ira na vu ni lawa bibi vakatui, ka mo ni tabaka ena nomuni mama tabu, o koya ena kerea e dua na ka vua e dua na Kalou se vua e dua na tamata ka siga tolusagavulu, vakavo ga vei kemuni na tui, me sa biu sara ga ki na qara ni laione.

⁸ "Oqo sara ga, kemuni na tui, mo ni sa vakatura na lawa oqo ka dregata nai vola e nai toqa ni yacamuni, me kakua kina ni veisautaki tale, me vaka ga noda lawa na kai Mitia kei na kai Perisia, sa sega ni dau bokoci rawa."

⁹ O koya oqo sa vakatura kina o Taraiasi na Tui, nai vakaro bibi ni tui e na nona tabaka e nai vola na nonai vakatakilakila.

¹⁰ Sa kila o Taniela ni sa tabaki oti nai vola mai vua na tui, sa lako o koya ki nona vale. Ena nona rumu e cake, sa dolava na katuba leka ka qara vaka ki Jerusalemi ka sa tekiduru me masu vakatolu e na siga o ya, e masu ka vakavinavinakataka na nona Kalou, me vaka sai vakarau tu ga ni nona bula mai liu.

¹¹ Ena nodra soqoni vata na tamata oqori, era qai raici Taniela ni masu tiko ka kere veivuke vua nona Kalou.

¹² Era sa qai lako vua na tui ka vakaraitaka vua ena vuku ni nona lawa vakatui sa vakatura oti tu: era tukuna na lawa oqo me kakua tale ni dua me kerekere vua na nona Kalou, se vua e dua na turaga vei kemuni ga na tui, "Me oti e tolu sagavulu na siga, o

koya e saqata me biu kina qara ni laione, kemuni saka na tui?" E tucake na tui ka tukuna, "E dina taucoko na ka oqori, me vaka na lawa ni kai Mitia kei Perisia ka sega ni bokoci rawa."

13 Era sa qai tukuna vua na tui, "O Taniela, ka dua vei ira na Juta ka kau mai vakabobula, e sega ni bau via rokova nomuni lewa, kemuni na tui, me vaka nomuni lawa o ni sa vatura oti, o koya e qai voroka tiko, ena nona dau masu tikoga vakatolu vua na nona Kalou e veisiga."

14 Ni sa rogoca na vosa oqo na tui, sa qai rarawataka na ka e vakayacora, sa gu na yalona me vakabulai Taniela, me la'ki yacova ni sa dromu na siga sa sega ga ni rawa ni vakabulai Taniela.

15 Era lako tale mai vua na tui nai lala oqo, ka tukuna, vua na tui, "Mo ni kila, na tui, na lawa ni kai Mitia kei Perisia kevaka o ni sa tabaka oti ena nomuni vakatakilakila, ena dredre sara me dua e veisautaki rawa."

16 Sa qai vakarota yani na tui, me tauri mai o Taniela ka me biu sobu sara ki na qara ni laione, ia sa tukuna na tui vei Taniela, "Na nomu Kalou, o sa dau qarava ena vakabulai iko mai na gusu ni laione."

17 Sa qai kau mai e dua na vatu levu ka biu ena gusu ni qara, sa qai dregata na tui ena nona mama me i vakatakilakila kei na nodra mama i vakatakilakila na vei turaga lelevu, me rawa ni vakadeitaka na lewa baleti Taniela ena sega ni rawa ni veisau.

18 E lako ki na nona i tikotiko na tui ka la'ki lolo ena bogi taucoko o ya; ka sega ni dua na dauveivakamarautaki me vakatagi vua ka sa sega talega ni moce rawa.

19 Ni se qai malamalawa mai na mataka sa tucake na tui ka lako ki na qara ni laione.

20 Ni sa la'ki wavu tu e na gusu ni qara ni laione, sa qai kaci yani i cake vakamamakeukeu vei Taniela. Sa vosa yani na tui, vei Taniela, "I Taniela, na tamata ni Kalou bula, sa rawa beka vua na nomu Kalou, o a dau qaravi koya me vakabulai iko mai vei ira na laione?"

21 Sa qai tukuna cake mai o Taniela, "Mo ni bula na tui, ka sega ni mudu!

22 "Na noqu Kalou e tala mai nona agilosu me sogota na gusu ni laione, me ra kakua ni basuraki au, ni'u sa sega ni cala e matana; vei kemuni talega na tui au sega ni cakava e dua na ka cala e matamuni."

23 Na ka oqo, sa marau vakalevu kina na tui ena vukuna, sa vakarota me kau cake mai o Taniela ena qara ni laione. Sa qai kau cake mai o Taniela ena loma ni qara ka sega ni bau dua na drakusi lailai me kunei e yagona, ena vuku ni sa vakabauta na Kalou.

24 Sa qai vakarota yani na tui, me ra kau kece mai na tamata era a beitaki Taniela, me ra biu ena qara ni laione. Oo ira, na watidra, luvedra, ka era basubasuraka na yagodra kei na nodra sui na laione ni ra se bera ni tau ki na boto ni qara.

25 Sa qai vola e dua nai vola o Taraiasi na Tui: vei ira kece na tamata, vei matanitu, kei na duidui vosavosa era tiko e vuravura: me vakalevutaki vei kemuni na vakacegu.

26 Au sa vakatura qo e dua na lawa ki na veivanua kece ka qali vei au kei na tamata kece me ra rokova ka rerevaka tiko na Kalou i Taniela. Ni sa Kalou Bula o Koya, ka tudei me Segalaki ni mudu; na Nona matanitu ena sega ni dua me vakarusa rawa, kei na Nona lewa ena yacova nai vakataotioti.

27 E dau veivakabulai ka dau veisereki, e dau cakava na ka e veivakurabuitaki mai lomalagi, kei vuravura, o Koya ka vakabulai Taniela mai na nodra kaukauwa na laione.

28 E uasivi cake tikoga na bula i Taniela, ena gauna i Taraiasi kei na nona gauna i Sairusi na kai Perisia.

Ena i matai ni yabaki i Pelisasari na tui Papiloni, e a tadra ka raica eso na raivotu o Taniela ena nona i mocemoce. Sa qai vola o koya na tadra me tukuna na ka dina ena yaco kina.

² E tukuna o Taniela, "au raica ena noqu raivotu ena bogi, ka raica, na mata ni cagi e va mai lomalagi e vaka yavalata na wasawasa bula.

³ "Ka lako cake mai e na loma ni wasawasa, e va na manumanu lelevu, era duidui kece.

⁴ "Nai matai sa vaka na laione, ka sa vakatabana vaka ikeli, au vakaraica me yacova ni sa dui veicaginayaki na vuti ni tabana; ka sa duri cake mai ka tucake tu ena yavana ruarua me vaka na tamata, ka sa soli vua na yalo vakatamata.

⁵ "Vakasauri e dua tale na manumanu, na kenai karua, e vaka na pera. E duri cake mai e na dua na yasana, ka sa tu mai gusuna ni katia tiko mai e tolu na sui ni sarisari. Era cavuta mai vakaoqo: 'mo tucake, ka kania vakalevu na lewe ni tamata!'

⁶ "Ni oti o ya au raica tale, e dua sa vaka na lepate, e tiko e dakuna e va na taba ni manumanu vuka. Na manumanu qo e va nona qavokavoka, sa soli tu vua na lewa kece.

⁷ "Ni oti oqori au raica tale e na noqu raivotu e na bogi, ka raica, na i ka va ni manumanu, e vakadomobula, ka vakarerevaki e qai kaukauwa na kena i bulibuli. Na batina na kaukamea lelevu; e vorolaka vakalalai na veika e kania, ka buturaka sobu na ka e vakababa e matana. E duidui sara vakalevu o koya mai vei ratou na manumanu e ratou liu mai, e toka e uluna e tini nai leu.

⁸ "Au vaqaqa tiko nai leu, au qai raica tale e dua nai leu, e i leu lalai ga, e tubu cake mai ena kedra maliwa nai leu, e qai cavu laivi mai ena vanua e toka kina e tolu nai leu mai na matai ni leu au raica. Nai leu oqo e toka kina na mata vaka na mata ni tamata, kei na gusuna sa vosa vakaveibeci.

⁹ "Au vakaraica tiko me yacova ni sa vakadodonutaki e so nai tikotiko vakatui, ka vakadaberi e na Nonai tikotiko o Koya sa bula mai liu sara; Nona i sulu sa vaka na uca vulavula, na drau ni uluna sa vaka na vuti ni sipi dina. Na Nona i tikotiko na yameyame cacaudreudre na yavana sa vaka na bukawaqa;

¹⁰ E kaukauwa sara na veika e vakadavea mai. E udolu vaka udolu era qaravi Koya, ka oba vaka oba na tamata era tu e Matana. Ka sa vakarau me vakayacori na veilewai, sa qai dolavi mai nai vola.

¹¹ "Au vakaraica baleta na domo ni vosa veibeci e cavuta tiko na i leu; au sarava me yacova ni sa vakamatei na manumanu, ka vakarusai na yagona me biu yani ena bukawaqa sa caudre tu.

¹² "Vei ira na vo ni manumanu, e kautani mai vei ira nodra kaukauwa, ka tosoi ga vakalailai me yacova e dua na gauna lekaleka nodra bula.

¹³ "Ni'u raica tiko na raivotu ena bogi, ka raica, a sa lako mai e dua e vaka na Luve Ni Tamata, ka lako mai ena vei o ni Lomalagi! E lako mai vei Koya sa bula mai liu sara, ka ra kauta mai me mai tu e Matana.

¹⁴ Sa qai soli Vua na lewa, na lagilagi kei na matanitu, me ra na cuva Vua na tamata kece, na veimatanitu, kei na duiduiivosavosa. Na Nona lewa me lewa sega ni mudu, me sega ni oti rawa, kei na Nona matanitu ena sega ni rawa ni vakarusai.

¹⁵ "Oi au, o Taniela, sa rarawa na yaloqu ena yagoqu, ena vuku ni raivotu au raica.

¹⁶ "Au lako mai ka taroga e dua e tu voleka e kea, me'u kila kina na dina ni veika oqo. Sa qai tukuna vei au me'u kila nai balebale dina ni veika oqo:

¹⁷ 'Na manumanu, e ratou lewe va, oqori e lewe va na tui, e ratou na tubu mai vuravura.

¹⁸ 'Ia o ira ga na yalosavasava i Koya sa Cecere sara, era na taukena na matanitu, era na taukena na matanitu me sega ni mudu, io me sega sara ni mudu.'

- ¹⁹ "Au via kila sara ga nai ka va ni manumanu. O koya qo e duidui sara ga mai vei ratou na lewe tolu, e vakarerevaki na kenai rairai, na batina e kaukamea kei na nona i taukuku e varasa, e vorolaka vakamatailalai na ka kecega ka buturaka sobu e yavana me dasila;
- ²⁰ "Na tini nai leu ka toka e uluna, kei na vo tale ni leu era tubu cake mai, e qai mai bale sobu e tolu nai leu, na i leu o ya e vakamatana kei na gusuna e vosataka tiko na vosa veibeci, na kena i rairai e rui vakarerevaki sara mai vei ira na kena vo.
- ²¹ "Ena noqu rai tiko; nai leu vata tikoga o ya sa vakatubura e dua nai valu, vei ira na yalosavasava, ka sa kaukauwa vei ira o Koya,
- ²² "Me yacova ni qai basika mai o Koya sa bula mai liu sara, me vukei ira na Nona yalosavasava i Koya sa Cecere sara, sa qai yaco me ra taukena na matanitu na yalosavasava.
- ²³ "Sa tukuna vaka oqo o Koya: 'na i ka va ni manumanu ena yaco me i kava ni matanitu e vuravura, ena duidui sara mai vei ira na vo ni matanitu, ena ravuta na vuravura taucoko me vakamalumalumutaka ka buturaka sobu me matailalai.
- ²⁴ Na tini nai leu ena tini na tui era na tubu cake mai ena matanitu oqo, ena dua tale ena tubu me taravi ira; o koya ena duidui mai na kena i matai, ena vakamalumalumutaka o koya e tolu na tui.
- ²⁵ Ena vosavakacacataki Koya sa Cecere sara, ena vakatotogani ira na yalosavasava i Koya sa Cecere sara, ena vinakata me veisautaki nai vakarau ni bula kei na kena lewa. Ena lewai ira na yalosavasava ena dua na gauna me yacova tale e dua na gauna ka me yacova e dua tale na veimama ni gauna.
- ²⁶ 'Ia ena tiko ena nona i tikotiko na daulewa, me na kautani kina nona kaukauwa na dauvakasaurara, me na vakarusai ka vageavutaki vakadua.
- ²⁷ Na matanitu kei na kena lewa, kei na kena vakaitamera na matanitu oqo ena ruku i Lomalagi, ena soli vei ira na tamata, kei ira na yalosavasava i Koya sa Cecere sara. Nona matanitu e sega ni mudu, kei ira taucoko na lewena era na qaravi koya ka muri koya.'
- ²⁸ "Sa mai yala eke na ka e vakaraitaki vei au, Na ka e yacovi au, o Taniela, e mai vakaleqa noqu vakasama, ka veisautaki na kequ i rairai; ia au sa biuta vuni ga ki yaloqu na veika oqo."

CHAPTER 8

Ena i katolu ni yabaki ni lewa i Pelisasari na tui sa dua na raivotu e rairai vei auOoi au o Taniela oqo ni oti nai matai ni noqu raivotu.

- ² Au raica ena noqu raivotu, ni'u a rai tiko, au tiko mai Susani na vale vakaturaga, ena yasana vaka llama; au qai raica ena raivotu niu a tiko ena bati ni Uciwai o Ulai.
- ³ Au sa qai dolava na mataqu me'u rai yani, au mani raica ni tu ena bati ni uciwai, e dua na sipi tagane ka rua na kena i leu, sa bau balavu dina na i leu oqo; e dua vei rau nai leu e balavu tiko mai vua e dua, o koya ka balavu tiko e qai tubu ga mai e muri.
- ⁴ Au raica na sipi tagane ni veicumuyaki tiko vaka ki na ra, ki na vualiku, ki na ceva, me kua kina ni dua na manumanu me rau lewe rua tukuna; ka sega ni rawa ni dua me bula e matana, ia sa cakava o koya me vaka nona lewa ka sa tubu me levu.
- ⁵ Ni'u vakasama tiko, vakasauri sa lako mai e dua na me tagane mai na ra, ka takosova mai na dela i vuravura, ka sega ni bau tara na qele na yavana, ka dua na i leu vakaitamera e toka e na kedrau maliwa na matana.
- ⁶ Sa qai vakadodonu mai vei koya na sipi tagane ka rua na kena i leu, ka tucake tu ena bati ni uciwai, ka sa kaukauwa mai na nona cici.

- ⁷ Au raica ni sa mai bolea tu na sipi tagane; ka sa katakata na nona cudru vua, e ladeva yani na sipi tagane ka musuka ruarua na kena i leu. Sa sega ni dua na kaukauwa vua na sipi tagane me vorati koya kina, sa vakadavora ka buturaka ka sa sega ni rawa e dua me taura mai na sipi tagane mai na ligana.
- ⁸ Ia sa tubu na me tagane oqo me levu sara mai; ia ni sa kaukauwa mai, sa qai ramusu na nona i leu levu, ka tubu cake tale mai kina e va na i leu vivinaka, ka tadrava tu na mata ni cagi e va.
- ⁹ Mai vei ratou na i leu qai tubu mai kina e dua, e tubu levu ka balavu ka qarava tu yani na ceva, na tokalau kei na nona tadrava tale ga yani na vanua lagilagi.
- ¹⁰ E tubu cake me yacovi ira nai vavakoso kei lomalagi; e viritaki sobu mai eso vei ira, kei na so na kalokalo, ka butubuturaka sara.
- ¹¹ Sa qai vakalevulevui koya me tautauvata kei na Turaga ni vavakoso kei lomalagi, sa kauta tani na vakacabori ni soro e veisiga, kei na vanua ni nona vakacaboi soro e vakacacani.
- ¹² E na vuku ni talaidredre, sa soli yani kina e dua na mataivalu ki na i leu me tarova na kena dau vakacabori e veisiga nai soro; e buturaka sobu na dina. E cakava kece na ka sa nakita ka sa gumatua kina.
- ¹³ Au a qai rogoca na domo ni Le Dua Yalosavasava; sa qai vosa tale dua na Le Dua Yalosavasava ka sega ni o koya e vosa tiko e liu, "Me vakacava sara na balavu ni raivotu, me baleta na vakacaboi soro e veisiga kei na talaidredre ni tamata, na kena soli tu na galala me rau buturaki sobu na Vale Tabu kei nai vavakoso?"
- ¹⁴ Sa qai tukuna mai vei au, "Me rua na udolu ka tolu na drau na siga; ena qai vakasavasavataki na Vale Tabu."
- ¹⁵ Ena noqu a raica na raivotu, oi au, o Taniela, au sa qai gadreva me'u kila na kena i balebale, ka vakasauri sa tucake tu e mataqu e dua sa vaka na i rairai ni tamata.
- ¹⁶ Au a qai rogoca sara e dua na domo ni tamata ni kaci tiko mai ena bati ni uciwai o Ulai, sa tukuna mai, "I Keverieli, mo vakamacalataka vua na tamata oqo na raivotu."
- ¹⁷ Sa qai lako mai ki na vanua au tucake tu yani kina, ni sa volekati au mai au qai rere, au qai tekiduru ka cuva sobu ki na qele; ia sa cavuta vei au, "Mo kila sara, o iko na luve ni tamata, na raivotu sa baleta tiko nai vakataotioti ni gauna."
- ¹⁸ Ena gauna e vosa tiko kina vei au, sa yacovi au mai e dua na moce lutu bibi, ka sa uluqu sobu tu kina qele; ia sa tauri au o koya, ka vakaduri au cake.
- ¹⁹ A sa tukuna, "Mo raica qo, au na vakatakila vei iko na ka ena yaco e nai otioti ni cudru; ni na yaco ga na kena i otioti ena gauna sa lokuci.
- ²⁰ "Na sipi tagane o a raica, ka tiko vua e rua na i leu O oqo oi rau na tui Mitia kei Perisia.
- ²¹ "Kei na me levu o ya na matanitu o Kirisi. Na i leu levu ka toka ena maliwa ni matana oqori nai matai ni tui.
- ²² "Nai leu ka ramusu kei na va tale e ratou veisosomitaki, ena va na matanitu e ratou na tubu mai ena taudaku ni matanitu oqori, ia ena sega ni dua na kaukauwa me tu vei iratou.
- ²³ "Ena gauna sa na veiliutaki kina na matanitu oqori, kei na kena sa na sega ni tarovi rawa na talaidredre, ena qai basika mai e dua na tui, ena vakarerevaki na kenai rairai ka dau bukia na vere vuni.
- ²⁴ Ena tu vua e dua na kaukauwa levu, ia e sega ni nona kaukauwa vakataki koya; ena veivakamatei vakaveitalia, ena tubu kaukauwa sara vakatotolo; ena vakamatei ira na qaqa kei ira talega na yalosavasava.
- ²⁵ "Ena nona i lawaki qaseqase ena ia kina na veivakacalai me rawa ni lewe levu era lewena nona matanitu; ena qai vaqoroqoro koya e yalona. Ena levu ena vakarusa o koya

mai na nodra vakanuinui cala. Ena valuti ira na turaga ni vei matanitu; ia na nona musuki tani ena sega ni dua e kila.

²⁶ "Na raivotu ni yabaki kei na mataka e tukuni ni ka dina; o koya oqo mo dregata sara na raivotu e nai vola, ni vakaraitaka na veika ena yaco ena siga mai muri."

²⁷ Oi au, o Taniela ka cakava eso na cakacaka vua na tui; au se kurabui tu ga ena raivotu, ka sega e dua me kila.

CHAPTER 9

E nai matai ni yabaki i Taraiasi na luvei Esiroi, na kawa ni kai Mitia, o koya ka buli me tui ni matanitu ni kai Kalitia.

² Ena i matai ni yabaki ni nona lewa, oi au, o Taniela, au sa kila mai nai vola nai wiliwili ni yabaki sa yaco kina na vosa vei Jeremaia na parofita, ni na vitusagavulu mada na yabaki na kena lala tu o Jerusalemi.

³ Au sa qai vagolea na mataqu vei Jiova na Kalou me'u kerekere vua ena masu, na lolo, nai sulu taga, kei na dravusa.

⁴ Au sa qai masu vei Jiova na Noqu Kalou, ka vakatusai au ka vaka, "Oi Kemuni Jiova na Kalou Levu ka rerevaki, o ni sa dau maroroya na nomuni veiyalayalati vei ira era lomani Kemuni, kei ira era muria Nomuni vunau,

⁵ "Keimami sa i valavala ca ka caka cala, keimami sa cakava nai tovo vakasisila ka talaidredre, keimami sa vuki tani mai na nomuni vunau kei na nomuni lewa.

⁶ "Keimami sa sega talega ni via rogoci ira nomuni parofita, o ira era vunautaki Kemuni tiko vei ira neimami tui kei ira neimami turaga, vei ira neimami qase kei ira talega na lewe ni vanua taucoko.

⁷ "I Jiova, sa Nomuni na Yalododonu, ia keimami sa vakamaduataki keimami tikoga me vaka ena siga oqo O vei ira na Juta, na lewe ni vanua o Jerusalemi kei Isireli taucoko, o ira na tu voleka kei ira na tu vakayawa e na vei matanitu, era a vakatalai kina, ena vuku ni nodra sega ni yalodina vei kemuni.

⁸ "I Jiova, sa yacovi keimami na madua, vei ira neimami tui, kei ira neimami turaga, kei ira neimami qase, ena vuku ni neimami i valavala ca vei Kemuni.

⁹ "I Jiova, na Kalou, oi Kemuni sa dauloloma, ka dauveivosoti, e dina ni keimami a talaidredre vei Kemuni.

¹⁰ "Keimami a sega ni rogoca na domo i Jiova na neimami dusimaka vei keimami o ira nomuni tamata na parofita.

¹¹ "E dina ni o ira na Isireli era sa talaidredre ena Nomuni vunau, ka lako vakatikitiki me ra kua ni rogoca na Domomuni; o koya oqo sa tarai keimami kina na cudru kei na vosa ni bubului sa volai tu e nai vunau i Mosese na tamata ni Kalou, ni keimami sa i valavala ca e Matamuni.

¹² "Ni sa vakadinadinataka o Koya na nona Vosa, o Koya sa vosataka o Koya me baleti keimami kei ira neimami daunilewa ka ra daunilewa tiko vei keimami, ni na vakayacora vei keimami e dua na ka rarawa levu; ena yacovi Jerusalemi na veika e se sega ni bau tarai vuravura vakadua.

¹³ "Me vaka sa volai tu e nai vunau i Mosese, na veika rarawa oqo ena yacovi keimami; keimami se sega ga ni via masuti Jiova na neimami Kalou, se biuta na neimami tovo ca ka kila sara Nomuni vunau.

¹⁴ "O koya oqo ena sega ni na vakadaroa o Jiova na veika rarawa oqo, ena vakatauca ga vei keimami; ni sa yalododonu o Jiova neimami Kalou ena Nona cakacaka kece, me vaka

na neimami sega ni via rogoca na Domona.

15 "Oqo, i Jiova, na neimami Kalou, o Ni a kauti keimami na nomuni tamata mai na vanua o Ijipita ena Ligamuni kaukauwa, ka vakarogoca kina na Yacamuni, me vaka ena siga oqo O keimami sa valavala ca, ka i tovo vakasisila!

16 "I Jiova me vaka Nomuni yalododonu, au masuti Kemuni, mo ni kauta tani e Jerusalemi na Nomuni ulunivanua tabu, na Nomuni cudru waqawaqa, ena vuku ni neimami valavala ca, kei na nodra caka cala na neimami qase, o Jerusalemi kei ira Nomuni tamata era vakaraici tu mai vei ira na tu waveliti keimami.

17 "O koya oqo, neimami Kalou, mo Ni rogoca nona masu kei na nona kere loloma na Nomuni tamata, ena vuku i Jiova, me cila mada mai na rarama ni matamuni ki na Nomuni tikotiko tabu, o koya sa lala tu.

18 "Kemuni na noqu Kalou, mo ni vakalakala daligamuni mo ni rogoca; ka dolava na matamuni mo ni raica na neimami sa yaluyalu lala tu, kei na koro levu e vakatokai ena yacamuni sa lala tu; mi keimami sega ni cabora e matamuni neimami ka ni loloma ena vuku ni neimami vakadonui keimami, ia ena vuku ni nomuni loloma levu.

19 "I Jiova, mo ni rogoca! I Jiova, mo ni vosota! I Jiova, mo ni rogoca ka cakava! Mo ni kua ni tarova ena Vukumuni ga, noqu Kalou, ena vukudra na nomuni koro levu, kei ira nomuni tamata era vakayacani ena yacamuni."

20 Au a vosa tiko, au masu, ka vakatutusa ena vuku ni noqu i valavala ca kei na nodra ivalavala ca na wekaqu na Isireli, ka kerea na loloma i Jiova na noqu Kalou ena vuku ni ulunivanua tabu ni noqu Kalou,

21 Ena gauna au cavuta tiko kina noqu vosa ni masu, na tamata o Keperieli, o koya ka'u a raica ena noqu matai ni raivotu, sa vakatateba sobu mai ena nona vuka mai, e qai yaco mai vei au ena gauna edau cabori kina nai soro ni yakavi.

22 E mai tukutuku vei au, ka keirau veivosaki ena nona cavuta, "I Taniela, au sa lako mai oqo me'u solia vei iko na maqosa ni dau kila.

23 "E tekivu sara ga ena nomu kerea na loloma, sa yaco mai vei au nai vakaro, o koya au sa tu kina oqo me'u tukuna vei iko, ni o sa rui lomani sara vakalevu; o koya oqo mo vakasamataka na ka o ya, ka mo kila sara na raivotu:

24 "E vitusagavulu na macawa sa vakadeitaki oti vei ira na wekamu kei na nomu koro tabu, me vakaoti kina na talaidredre, ka me sa muduki kina nai valavala ca, me yaco na veivakaduavatataki ena vuku ni caka cala, ka kau mai na yalododonu e sega ni mudu, ka dregati sara na raivotu kei na parofisai, ka me lumuti o Koya na Yalosavasava.

25 "Mo kila oqo ka yalomatuataka, ni sa yaco oti nai vakaro me tara ka vakavoutaki tale o Jerusalemi me yacova na Mesaia na Ravouvou, ena vitu na macawa kei na onosagavulu ka rua na macawa; ena tara vou na bai ni koro kei na veigaunisala, me yacova na gauna ni veivakararawataki.

26 "Ni oti e onosagavulu na macawa ena musuki koso na Mesaia, ia ena sega ni vukuna ga; o ira nona tamata na Ravouvou ka dodonu mera na lako mai era na vakarusana na Vale Tabu kei na koro levu, ena kena i otioiti ena dua na waluvu, ni sa oti nai valu ena qai vakadeitaki kina na veivakararawataki.

27 Ena qai vakadeitaka o koya e dua na veiyalayalati kei ira e lewe vuqa me dua na macawa; ia ena veimama ni macawa ena vakaotia o koya na i soro kei nai madrali. Ni vakarau mai cava na veika rarawa, ena lako mai o koya na dauveivakarusai, ena ravuravu tikoga me yacova na gauna sa lokuci oti tu vua, me na qai vakaoti kina vakadua nona veivakarusai."

CHAPTER 10

Ena i ka tolu ni yabaki i Sairusi na tui Perisia e dua nai tukutuku e vakatakilai vei Taniela, na yacana talega o Pelitisasari. Nai tukutuku o ya e dina, ia na gauna ga sa vakataudeitaki oti tu sa bau balavu dina; sa taura rawa o koya nai tukutuku, ka sa kila vinaka na raivotu.

² Ena veisiga o ya, oi au, o Taniela, au a tiko vakaloloku me tolu na macawa taucoko.

³ Au sega ni bau kania e dua na kakana vinaka, se dua na lewe ni manumanu se waini me tara na gusuqu, se me'u lumuti au ena waiwai, me yacova ni sa oti vinaka e tolu na macawa.

⁴ E nai karuasagavulu ka va ni siga e nai matai ni vula, ni'u a tiko ena bati ni uciwai levu, o Taikarisi,

⁵ Au tucake ka rai yani, ka raica, e dua na tamata e vakaisulu tu ena i sulu lineni, ka i vau ni tolona na koula dina ni Ufasi!

⁶ Na yagona sa vaka na Perili, na matana sa serau me vaka na tibi ni liva, na yaloka ni matana sa vaka na cina rarama sese, na ligana kei na yavana sa vaka na varasa tadibi cacalivaliva, kei na rorogo ni domona sa vaka na domo ni lewe levu.

⁷ Oi au, o Taniela, au raica duadua ga na raivotu, o ira na tamata era tiko vata kei au era sega ni raica na raivotu; ia e dua na rere levu e qai yacovi ira, era dro sara ga kina me ra vunitaki ira.

⁸ O koya au sa mani tiko duadua sara ga ena gauna au raica kina na raivotu levu oqo, ka sa sega ni qai dua na kaukauwa me tu vei au; na kaukauwa vakatamata vei au sa yali, au saga me'u vakaukauwataki au, sa sega sara ga ni rawa.

⁹ Io, na domona ga au sa qai rogoca; ni'u rogoca na voqa ni domona, e qai tuburi au e dua na moce lutu bibi ka'u moce kina, ka mataqu sobu tu kina qele.

¹⁰ Ka vakasauri, e dua na liga e tarai au, e sautanini sara ga kina na duruqu kei na ligaqu.

¹¹ E qai cavuta vei au, "I Taniela, na daulomani, mo kila na vosa au vosataka vei iko, mo tucake ka duri vakadodonu, ni'u sa talai mai oqo vei iko." Ena gauna e vosa tiko kina vei au, au tucake tu ena sautanini.

¹² Sa qai cavuta tale vei au, "Mo kakua ni rere, Taniela, mai nai matai ni siga o a sasaga kina mai vuni yalomu mo kila, ka o vakamalumalumutaki iko ena mata ni Turaga, na nomu masu sa rogoci; au sa talai mai kina me'u lako mai vei iko ena vuku ni nomu kerekere.

¹³ "Ia na turaga ni matanitu o Perisia e mai veivorati kei au me siga ruasagavulu ka dua; ka raica, o Maikeli, na nodra turaga na vei turaga, sa qai lako mai ka vukei au, ni sa sega tale ni dua e tu e kea me vukei au mai vei tui Perisia.

¹⁴ "Au sa lako mai oqo, me'u vakatakila vei iko na veika ena yacovi ira na wekamu, ena veisiga sa tu mai liu."

¹⁵ Ni cavuta tiko vei au na veivosa oqo, au vukici au sobu kina qele ka sega ni'u vosa rawa.

¹⁶ O vakasauri, e dua e vaka nai rairai ni luve ni tamata e mai tara na tebenigusuqu; au qai dolava na gusuqu ka vosa yani, vei koya e tucake tu e mataqu. "Noqu Turaga, ena vuku ni raivotu sa mai luvuci au kina na rarawa, ka sa mai yali kina vei au na noqu kaukauwa.

¹⁷ "E rawa vakacava vua e dua na tamata wale vakataki au me veivosaki kei Koya na nona Turaga? Sa sega ni qai tiko vei au ena gauna oqo e dua na kaukauwa, sa sega ni dua tale nai gu e tu vei au."

¹⁸ Sa qai baci tarai au tale, o koya e vaka nai rairai ni tamata ena nona vakaukauwataki

au.

19 E tukuna vei au, "O iko na tamata sa daulomani vakalevu sara, mo kua ni rere!" Ni sa vosa vei au, au sa vakaukauwataki, ka vaka, "Mo ni vosa mai noqu turaga, ni o sa mai vakayaloqagataki au."

20 Sa qai cavuta mai, "O kila na vuni noqu lako mai vei iko? Oqo au sa na lesu tale me keirau na vala kei na turaga ni Perisia; ni'u sa na lako tani eke vei iko, ena basika vakaidina mai vei iko na turaga ni Kirisi.

21 "Ia au na tukuna vei iko na ka sa volai oti tu e nai Vola Tabu ni Dina. (e sega ni dua e mai vukei au ena veika kece oqo, vakavo ga o Maikeli na nomudou turaga.

CHAPTER 11

"Ena i matai talega ni yabaki i Taraiasi na tui Mitia, au a tu e kea, me'u vakataudeitaki koya ka vakaukauwataki koya.)

2 "Oqo au na tukuna na ka dina: raica, ena tolu tale na tui ena tubu mai Perisia, na i ka va ena vutuniyau sara mai vei ratou na tolu; ena kaukauwa o koya, ena vuku ni nona i yau, ena qai yavalata na veimatanitu mera valuti Kirisi.

3 "Ena qai tubu cake mai e dua na tui kaukauwa sara, ena levu na vanua ena kovuta nona lewa, ena vakatulewa me vaka nona kaukauwa.

4 "Ena gauna sa tubu cake tiko kina, na nona matanitu ena qai kasura ka tawase yani vaka ki na mata ni cagi e va, ia ena sega ni kau tani na nona vutuniyau kei na veivanua eso sa wili tu me nona; ena vukici na nona matanitu mai vei ira ga era tiko kina.

5 "Na tui talega mai na ceva ena kaukauwa mai, kei na dua talega nona turaga; ena kaukauwa o koya vei rau me lewa na veivanua, na nona lewa ena kovuta e levu na matanitu.

6 "Ena qai yaco na gauna mai muri me ra na duavata kina na veimataivalu, ena qai lako o koya na raluve nei koya na tui mai na ceva, ki vua na tui mai na vualiku me rau na bukia e dua na veidinadinati; ia ena sega ni soli vua e dua na kaukauwa ni vakatulewa, rau na sega ni na tiko dei e na nodrau i tikotiko, ia o koya na raluve ena soli ga yani, kei ira era kauti koya mai, kei na nona kawa, kei koya e vukei koya ena siga o ya.

7 "Io ena dua ena tubu mai vua me sosomitaki koya, ena lako vata mai kei ira na nona mataivalu, ena curuma mai nona i tikotiko ni valu na tui mai na vualiku, ena vala kei ira, ka na qaqa o koya.

8 "Ena qai kauta tani na nodra Kalou ki Ijipita, ira nodra turaga, nodra i yau siliva talei kei na koula; me ra na la'ki tiko vakabobula, ena balavu na nona veiliutaki na tui mai na vualiku.

9 "Ena lako mai na tui mai na vualiku ki na nona matanitu na tui mai na ceva, ia ena qai suka lesu tale ki na nona vanua.

10 "O ira na luvena tagane era na qai yalo bolebole mai, era qai vakasoqoni vata me dua na mataivalu levu; ena dua ena qai lako mai me vakamalumalumutaki ira ka ravuti ira sara ena lesu tale ki na nona i tikotiko ni valu ka bolebole tiko.

11 "Na tui mai na ceva ena tuburi koya e dua na yalo katakata, ena lako me rau na vala kei koya na tui ni vualiku, ka tiko vua e dua na mataivalu levu; ia na kedra lewe levu, era na soli ga ki na ligadra na meca.

12 "E na gauna ena kauti ira tani kina na nona mataivalu e lewe levu, na yalona ena laveti cake; ni na vakamatea e udolu vaka udolu, ia ena sega ga ni na qaqa.

13 "Ni na lesu tale mai na tui mai na vualiku ka vakarautaka na mataivalu e levu cake mai

na kena e liu, ena veiyabaki mai liu ena kaukauwa sara na nona mataivalu kei na nona i yaragi ena levu sara.

14 "Ena gauna o ya e levu era na tubu mai mera valuta na tui mai na ceva. Ena so talega nomu tamata i vakarau kaukauwa era na via vakaraitaka na nodra kaukauwa, ia era na sega ga ni rawata e dua na ka.

15 "O koya na tui mai na vualiku ena lako mai ka tara e dua na nona i tikotiko ni valu, me rawa ni taura kina na koro ni valu kaukauwa; na mataivalu mai na ceva ena sega ni rawa ni rawati koya. O ira mada ga na nona sotia dau vala era na sega ni vorati rawa.

16 "Ia o koya ena qai valuti koya ena vala ga me vaka na nona lewa, ena sega ni dua me tu rawa e matana. Ena mai tucake ena qele tabu vakaiukuuku ena veivakarusai ena nona kaukauwa.

17 "Sa vakanamata tale tu ga na matana me na lako vata kei kaukauwa ni nona matanitu, kei ira vata na yalododonu; ena vakayacora qo o koya. Ena qai solia o koya e dua na yalewa me na vakarusai; ia ena sega ga ni na to vata kei koya.

18 "Ni oti oqo sa na qai rai yani na matana ki na veiyanyanu, me taura mai kina e lewe levu. a ena dua na tui ena lako mai ena qai mai vakaotia na nodra vakasewasewani, ni sa oti nodra vakasewasewani, sa na qai vuki tale o koya ki vua.

19 "Sa qai vagolea na matana me rai yani ki na nona koro ni valu dina; ia ena tarabe ka davo, ka sega tale ni dua na kena o me qai laurai.

20 "Ena qai dua na kena i sosomi ena vakasaurarataka me ia na soli vakacavacava ki na matanitu vakaiukuuku; ia ena loma ni vica walega na siga ena vakarusai kina o koya, sega ni mate ena i valu, se buki vere.

21 "Ia ena kena i sosomi e dua na tamata vakasisila ka lolovira, era na sega ni dokai koya ena nona i tutu vakaveiliutaki, e malumu tu ga nona lewa, ena qai taura vakaukauwa na matanitu ena gaunisala butobuto.

22 "Me vaka na kaukauwa ni kuitaki ena waluvu, era na kau tani kina mai matana, ni ra sa kakaseresere tu, kei koya na turaga ni veiyalayalati.

23 "Ni sa vakayacori oti na veidinadinati vata kei koya, sa qai cakacaka vakailawaki o koya me veirawai kina, ena tubu cake me kaukauwa, ena sega so ni levu na tamata ena muri koya.

24 "Ena vakayacora na veisaututaki; me tara yani na yasana era vutuniyau tu; ena cakava na ka e sega ni cakava o tamana, se o ira na tukana yani e liu; ena veiwaseyaka vei ira na ka e butakoca, nai yau talei, nai lavo, ena vukica vaqaseqase nona i tuvatuva me baleta na koro ni valu kaukauwa, ia ena dua ga na loma ni gauna lekaleka.

25 "Ena tosoya cake nona kaukauwa kei na nona i gu ni ravuravu me valuta kina na tui mai na ceva kei na nona mataivalu levu. Ena bale mai na tui mai na ceva me na vala kei na mataivalu levu ka kaukauwa sara; ia ena sega ni rawa me na qaqa, ni ra na vukica vaqaseqase nodra i lawaki ni vala vei koya.

26 "Io, o ira era kania na kakana totoka ena nona teveli ni kakana era na vakamatei koya; na nona mataivalu era na veidroyaki, ka levu era na vakamatei.

27 "Na yalodrau na tui ruarua oqo ena goleva nai valavala vakatevoro, ena dua ga na teveli e rau na wasea tiko yani kina nai tukutuku lasu; ia e rau na sega ni rawata e dua na ka, ni sa vakataudeitaki oti tu nai vakataotioti ni gauna.

28 "Ni sa lesu ki na nona vanua ena kauta vata nai yau levu sa rawata, na yalona ena cata na veiyalayalati tabu; ena levu na ka ca ena kitaka ni oti sa na qai lesu tale ki na nona vanua. Vosa Vakacacataka Na Kalou Na Tui Ni Vualiku

29 "Ena qai lesu tale mai ena gauna sa lokuci me lako sara ki na ceva; ia e sa na sega ni

tautauvata na kena e liu.

30 "Na waqa mai Saipurusi era na mai valuti koya; ena bikai koya kina na veika rarawa, ena qai vuki me vakasaqara vakaukauwa na veiyalayalati tabu, me ravuravu kina. Ena lesu tale mai ka vakasaqarai ira na vakanadakua na veiyalayalati tabu.

31 "Ena qai vakasoqoni vata o koya na veimatanivalu, me ra na vakadukadukalitaka nai tikotiko tabu; me ra na kauta tani na veika edau cabori ena veisiga, ka vakaisosomitaka ena ka vakasisila.

32 "O ira era vakatani taka na veiyalayalati ena vakaleqai ira o koya me ra vakasesei tu; ia o ira na tamata era kila na nodra Kalou e ra na kaukauwa ka vakayacora na veika lelevu.

33 "O ira e tu vei ira na kila ka era na dauveivakavulici, ena sega ni dede era na vakamatei e nai seleiwau kei na yameyame ni bukawaqa, ena nodra vakabobulataki kei na vakacacani.

34 "Ni ra sa vakamalumalumutaki, ena lailai na veivuke ena yaco vei ira; ia ena levu ena duavata mai kei ira ena sala ni veicavilaki.

35 "Ena so vei ira na tamata vuku era na vuki tani, me ra vakatovolei kina, me ra vakasavasavataki kina, me rawa ni ra vulavula, me yacova nai otioti ni gauna; baleta na gauna sa yalataka oti tu ena sega ni veisau.

36 "Na tui ena vakayacora ga na lomana: E na dokadokai koya ka viavialevu vei ira kecega na vei kalou, ena dau vosavakacacataka na nodra kalou na vei kalou, ena vakavutuniyautaki me yacova ni sa cava na gauna ni veicudruvi; me dina tikoga kina na ka sa tukuni oti tu.

37 "Ena sega ni via wilika na Kalou ni nodra qase se me domona e dua na marama, e sega ni qai wilika tale e dua na kalou; ena wiliki koya me cecere mai vei ira kecega.

38 "Ia ena qai rerevaka o koya e dua na kalou kaukauwa na kalou era sega mada ga ni bau kila o ira nodra qase, ena cabora o koya na koula, siliva, na veivatu talei kei naka matamata vinaka.

39 "Ena vakaliuca o koya na kalou tani, me valuta kina na koro kaukauwa ni valu, ena vakacaucautaka o koya na kaukauwa ni nona i serau; ena qai solia vei ira me ra lewa na veivanua eso, ka vidavida e levu na vanua me nona.

40 "Ni vakarau mai cava nai vakataotioti na tui mai na ceva ena mai valuti koya; ena qai vala lesu na tui ni vualiku me vaka na covulaca kaukauwa, ena qiqi ni valu, nai valu ose, kei na waqa lelevu ni valu; era na curuma mai na vanua, ka vakamalumalumutaka, me lako baleti ira sara.

41 "Ena curuma talega na Vanua Vakaiukuuku, ena levu na matanitu ena tauri vakaukauwa; ia o ira oqo era na bula mai na ligana: O ira na Itomi, Moapi, kei ira na turaga lelevu ni Amoni.

42 "Ena dodoka na ligana ki na veimatanitu, o Ijipita ena sega ni rawa ni dro bula mai vua.

43 "Ena tu vua na kaukauwa ni yau talei, na koula, na siliva, kei na veiyau vakamareqeti ni Ijipita; o Libia, kei Iciopea e rau na muri koya.

44 "Ia nai tukutuku mai na Tokalau kei na vualiku ena vakaleqai koya; o koya oqo ena lako yani kina ena cudru katakata me vakarusa e levu na tamata.

45 "Ena tevuki nona valelaca me vakaduria ena kedrau tadrúa na waitui levu kei na ulunivanua tabu ka lagilagi; ni sa yacova na gauna me sa cava kina, ena sega ni dua ena vukei koya.

CHAPTER 12

"Ena siga o ya ena tucake o Maikeli, na ravouvou kaukauwa me qarauni ira na luvadra na wekamu; ena yaco e dua na gauna ni rarawa, se bera vakadua ni ra donumaka o ira na wekamu, o ira taucoko e volai tu e nai vola.

² E lewe levu era moce tu e nai bulubulu era na yadra, eso ki na bula sega ni mudu, eso ki na yaluma kei na vakararawataki.

³ O ira na vuku era na serau mai, vaka na rarama kei lomalagi, kei ira na dau rawa yalo vua na Kalou, era na tudei ka sega ni mudu me vaka na kalokalo.

⁴ "Ia, o iko, Taniela, mo maroroya na vosa, ka dregata nai vola me yacova nai vakataotioti ni gauna; ena levu era na cici vaka ka vaka, ena vakalevutaki na vuku."

⁵ Oi au, o Taniela au sa qai rai yani, ka raica e lewe rua tale, e dua ena bati ni uciwai oqo, e dua ena bati ni uciwai mai tai kadua.

⁶ Sa qai vosa e dua vei rau vua na tamata ka vakaisulu lineni ka duri tu ena dela ni uciwai; "Ena vakacava na dede ni kena vakayacori tiko na veika vakadomobula oqo."

⁷ Au qai rogoca nona vosa o koya ka vakaisulu ena lineni, ka tucake tu ena dela ni wai, ni sa laveta cake na ligana i matau kei na ligana i mawi ki lomalagi, ka bubului ena vukui Koya sa bula ka sega ni mudu, ni na dua na gauna, na veigauna ena qai dua tale na veimama ni gauna; me sa na qai vakaoti kina vakadua nodra kaukauwa na tamata ni Kalou, ena vakayacori kece na veika oqo.

⁸ E dina ni'u rogoca, au sega ga ni'u kila. Au sa qai cavuta, "Noqu Turaga, a cava nai vakataotioti ni veika oqo?"

⁹ Qai cavuta lesu mai, "Mo lako ga yani Taniela, ni sa maroroi tu na vosa ka dregati oti me yacova nai vakataotioti ni gauna.

¹⁰ "Ena lewe levu ena vakasavasavataki, ka vakaserautaki, ka vakavoui tale, ia o ira nai valavala ca era na bula i valavala ca tikoga; ena sega ni dua vei ira nai valavala ca me na kidava rawa, ia o ira na vuku era sa kila rawa tiko.

¹¹ "Ena gauna me sa na kau laivi kina na i soro e dau cabori e veisiga, ka vakaisosomitaki ena ka vakasisila kei na ka dau veivakarusai, ena siga e dua na udolu ka rua na drau ka ciwasagavulu.

¹² "Ena kalouvinaka o koya e wawa, me yacova na dua na udolu tolu na drau ka tolusagavulu kalima na siga.

¹³ "Ia o iko, mo lakova ga nomu sala me yacova sara nai vakataotioti ni gauna, o na moce mo vakacegu, o na qai tucake mai, me baleti ira nomu i votavota ena i otioti ni gauna o ya."

For other languages please go to www.wordproject.org